

Økologisk forskning er troværdig

19. januar 2010 kl. 14:40

ØKOBLOGGEN: I videnskabelige kredse gør man meget ud af at holde viden og holdninger adskilt, fordi det skaber utroværdighed, hvis den forskningsbaserede viden er farvet af forskernes personlige holdninger. Objektivitet og troværdighed er en dyd.

Af Jesper Rasmussen, lektor ved LIFE, KU

Økologiske jordbrug har været genstand for mange ophedede og ideologiske diskussioner i tidens løb, men det var alligevel overraskende, at de første indlæg her på [økobloggen](#) fik diskussionen til at blusse op igen.

Økobloggen er nemlig ikke sat i verden for at skabe et nyt diskussionsforum, men for at udveksle uvildig og veldokumenteret viden om økologisk jordbrug. Ifølge en [baggrundsartikel](#) på videnskab.dk er det vigtigt at holde viden og holdninger adskilt for at undgå "pseudovidenskab og skyttegravskrig", som det hedder.

Et idyllisk liv på friland? Problemet med holdninger i forhold til forskning er, at de kan påvirke vores evne til at tolke forskningsresultaterne.

Forskningsresultater bliver tolket - også af forskeren

Erfaringer viser dog at dydens vej er smal - meget smal. I praksis er det svært at adskille viden og holdninger (1). Forskningsresultater taler nemlig ikke af sig selv.

Før de kan bruges, skal de tolkes og sættes ind i en sammenhæng (kontekst), og sammenhængen er ofte af såkaldt normativ karakter. Det vil sige, at den repræsenterer værdier, som netop ikke er objektive. Hvis en forsker eksempelvis bliver bedt om at finde "en bedre måde" at bekæmpe ukrudt på end vi gør i dag, er det umuligt at give svar som ikke er baseret på værdier. For hvad er godt, og hvad er skidt, og hvordan vægter man fordele og ulemper mod hinanden?

Ingen bekæmpelsesmetode er ideel, så det vil altid være et spørgsmål om at afveje fordele og ulemper.

Værdiladede facts

Selvom mit sidste blogindlæg om ukrudt var af faktuel karakter, og i vid udstrækning rensset for værdimæssige udsagn, udløste det alligevel en række stærkt (stridslystne) indlæg. I omfang svarer de til 6-7 kronikker i Politiken, så det var ikke facts det skortede på. Alligevel vil det være forkert at kalde indlæggene uvildige. De havde mere karakter af partsindlæg i diskussionen om det økologiske jordbrugs berettigelse i forhold til det konventionelle, og der var aldrig tvivl om, hvilken type landbrug, debattørerne argumenterede for.

Holdninger kan give forskningen tolkningsproblemer

Kender man lidt til såkaldte holdningsparadigmer (2), var det ikke svært at aflæse de polemiske debattørers holdningsmæssige ståsted, og det var ikke svært at forudsige deres konklusioner. Holdningsparadigmer er samlinger af holdninger, der hænger sammen på en ganske bestemt måde. Kender man en persons holdning til nogle centrale spørgsmål, kan man med stor sandsynlighed gætte personens holdninger til andre spørgsmål, fordi der sædvanligvis er sammenhæng i vores holdninger.

Alle har holdninger, så det er ikke der problemet er. Holdninger er vigtige, selvforstærkende og konservative. De hjælper os med at se det vi gerne vil se, og de hjælper os med at finde ud af hvad der er godt og skidt, uden at vi behøver at tænke så meget over det. Problemet med holdninger i forhold til forskning er, at de kan påvirke vores evne til at tolke forskningsresultater, således at tolkningerne bliver afhængige af hvem der udfører dem, og det er uheldigt.

En balancegang mellem værdier og tro

Forskere med tilknytning til økologisk jordbrug, blev på et tidligt tidspunkt opmærksomme på, at det kunne være forbundet med problemer, hvis de på den ene side åbent vedkendte sig det økologisk jordbrugs værdier, og på den anden side skulle fremstå som troværdige og levere uvildig og objektiv viden. Derfor blev der lanceret et nyt begreb i forskningen, som hedder refleksiv objektivitet.

Refleksiv objektivitet indebærer, at forskningen selv belyser hvilken værdiladet sammenhæng, der lægges til grund for forskningen, således at det bliver synligt, hvad der for værdier, som der arbejder ud fra. I den moderne forskningsverden spiller troværdighed nemlig en afgørende rolle. Mister en forsker sin troværdighed, mister han eller hun i vidt omfang sine muligheder for at trænge igennem med ny viden.

Øget troværdighed i øko-forskningen

I takt med at forskningen i økologisk jordbrug er blevet professionaliseret, er den givetvis blevet mere uvildig og troværdig end i pionerdagene. Det er i hvert fald meget sjældent, at den bliver beskyldt for at være utroværdig - og

jeg kender ingen eksempler på at økologisk jordbrugsforskning er blevet erklæret for uredelig. Træerne vokser dog ikke ind i himlen, så det kan ikke udelukkes, at der kan findes eksempler på uredelig forskning.

Måske det kritiske læserpanel kunne være behjælpeligt med at finde eksempler?

Litteratur

- (1) Rasmussen J, Langer V, Alrøe HF (2006) Bias in peer review of organic farming grant applications. *Agriculture and Human Values* **23**: 181-188.
- (2) Rasmussen, J. & P. Kaltoft (2003): Alternative versus conventional values and attitudes in higher agricultural education. *Biological agriculture & Horticulture* **20**, 347-363

videnskab.dk - Skelbækgade 4 - DK-1717 København V - Telefon 70 70 17 88 - redaktionen@videnskab.dk